

Zondag 27 juni 2021 Gesprek met de leerlingen

Lezing: Johannes 4 : 27 – 42

Vandaag de 2^e zondag van de zomer. Wij hebben al zomerse dagen gehad en het is ook de tijd van groeien en bloeien. We zien dat als we om ons heen kijken.

En dan is het waarschijnlijk maar net de vraag met welk blik we daar naar kijken. Misschien denkt u aan uw tuin waar die groei en bloei in toom moet worden gehouden en gesnoeid, of misschien denkt u ook wel aan de vele klaprozen, grassen en zoveel wilde bloemen, die er groeien langs de weg en die u kunt plukken zonder dat u daar iets voor hebt moeten doen. Ook in het evangelie hangt de sfeer van groei en bloei. Jezus zegt tegen zijn leerlingen dat zij kunnen oogsten wat zij niet hebben gezaaid.

De evangelielezing vandaag is het vervolg op die van vorige zondag. Misschien moeten we ons even weer voor ogen halen wat er hiervóór is gebeurd. Bij de Jakobsbron, in Samaria, waar een vrome jood niet kwam maar Jezus wel, ontmoet Jezus een vrouw en raakt met haar in gesprek over de verschillende geloofstradities maar steeds meer over het geloofsverlangen zelf.

Eerst gaat het over water tegen de dorst, maar steeds meer over geestelijke dorst, over inspiratiebronnen. En de vrouw ontdekt in Jezus de vervulling van haar geloofsverlangen, zij ontdekt Jezus als de mens van God op aarde, de Messias.

Nu is dat gesprek ten einde en de leerlingen van Jezus komen terug. Maar als de leerlingen aankomen, gaat de vrouw gauw weg. Ze laat haar kruik staan en loopt terug naar de stad en roept haar stadsgenoten. Gaat haar medeburgers betrekken bij de ontmoeting die ze had bij de bron.

En dat blijkt aan te slaan. Wat zij vertelt over haar gesprek met Jezus blijkt een verhaal te zijn dat allen raakt. Je zou kunnen zeggen: het zaadje is gezaaid bij dat gesprek en nu gaat het groeien en bloeien.

De één zaait, de ander maait. Een wijsheid van alle tijden. Een bekende spreuk bij iedereen in de tijd van Jezus. Je weet toch... zegt Jezus: dat er altijd iemand is die zaait: die de grond voorbereidt, ploegt, bewerkt en zaad in de grond stopt. Maar dat een ander zal oogsten. En dat klopt. Het is een feit door generaties heen: de keuzes van onze generatie hebben effect op de volgende generatie. Bijvoorbeeld de productie van elektrische auto's, of we gasloos gaan, of we minder vaak in het vliegtuig stappen. En economische investeringen of bezuinigingen die in ons land of in Europa worden gedaan: op termijn maakt waarvoor nu gekozen wordt hoe het leven in de toekomst eruit zal zien. Wat wij zaaien, kan de volgende generatie oogsten. Alleen, daar zit ook een andere kant aan: dat wie mag oogsten, niet hoeft hoeven zwoegen op de grond en ook niet hoeft hoeven wachten op groei.

En dat wie zaait al het werk heeft moeten doen. En soms daar in hun eigen leven niets van terugzien. De spreuk die Jezus gebruikt, is ook de trieste wijsheid dat er in het leven ongelijkheid is. Veel mensen ervaren die ongelijkheid. Er zijn zaaiers die hard hebben gewerkt. Jarenlang iets opgebouwd en van de resultaten niet meer kunnen genieten. Jarenlang gespaard voor welverdiende rust en dan komt er ziekte... En dan zijn er de maaiers: die het geluk hebben te mogen oogsten. Maar alle zorgen en al het harde werk niet hebben hoeven doen. Die het misschien niet eens door hebben hoeveel geluk ze hebben, omdat ze niet hebben gezien wat er allemaal aan vooraf is gegaan. De één zaait, de ander maait. Dit gezegde, in die termen van oogst, hebben wij misschien niet meer.

Maar wat er mee wordt uitgedrukt is van alle tijden. En daarbij ook de innerlijke dialoog over zaaien of maaien. Wie zijn wij? Zijn wij de zaaier die ploetert zonder resultaat te zien? Of de maaier die mag oogsten van het werk van een ander? Dat is best een moeilijke vraag. Ik kan tenminste niet meteen kiezen. Soms zie je je leven door de ogen van de zaaier, die over zijn veld kijkt en nauwelijks resultaat van werk ziet.

In corona tijd kon die kant voor velen ook verlamd werken: door het gevoel dat je steeds maar aan het werken bent en zorgen, maar niet daarbij een beloning van je werk: van een gemeenschappelijk resultaat of groei en bloei. Datgevoel van 'ik sta stil en er breekt maar geen nieuwe fase aan': de oogst laat op zich wachten. Ik kan maar niet maaien. Soms zie je je leven door de ogen van de maaier. Zelfs in de afgelopen corona tijd kon het opvallen hoeveel momenten er zijn waarop je mag oogsten: hoe een vriendschap waar je tijd en liefde in investeert je door een moeilijk moment heen helpt.

En speelt daarbij misschien ook de gedachte dat we van Jezus - of ook van christenen - verwachten dat zij het als hun opdracht zien om te zaaien, te werken voor de oogst? Is de boodschap van het evangelie dan: laten we dat vooral voor elkaar over hebben. Dus: wees met liefde die zaaier.

Het verrassende is, dat in het Johannesevangelie Jezus het juist omdraait. Hij zegt tegen zijn leerlingen dat ze niet meer hoeven zaaien. Maar dat het de bedoeling is dat ze oogsten.

De boodschap in dit verhaal is: begin met oogsten. Het is tijd. Als Jezus over de velden kijkt, dan ziet hij dat de tijd van oogsten al gekomen is. Jezus ziet Gods toekomst vandaag binnen. Jezus ziet dat de velden al wit zijn, staat er in de bijbeltekst in het Grieks. Dat betekent, klaar voor de oogst.

En zo is het gesprek tussen Jezus en zijn leerlingen over de tijd van oogsten heel typerend. Het is een gesprek over of je nu al wat ziet van het werk van God in deze wereld. En in welke tijd je leeft. In die van de toekomst of die van het verleden. Jezus zegt: ‘Kijk! De velden zijn al wit!’ De leerlingen: ‘Dat kan je wel zeggen, maar het duurt vier maanden voordat je kunt oogsten’. De leerlingen trappen dus op de rem. Ze zeggen: ‘Alles op zijn tijd. Het gaat in de wereld niet zo gemakkelijk. Er is veel geploeter en mensen moeten wat zweetdruppels laten om een betere wereld te bouwen’. Maar Jezus snelt door en zegt: ‘Zoveel tijd zit er niet tussen maaien en oogsten. Hier spreekt Jezus niet meer over de wetten van de tijd in de wereld, maar over de toekomstige tijd, dat is, de tijd bij God, de tijd die vanuit de toekomst vandaag al te zien is. En in die tijd kunnen moeite en vreugde samengaan. - Jezus zegt: ‘We vieren feest. Maaiers en zaaiers. We kunnen vandaag al oogsten, ook al zijn we nog aan het werk. Gods toekomst is al zichtbaar.’

Dit gesprek tussen Jezus en de leerlingen, met dit beeld van de oogst, is een intermezzo. Het is een onderbreking van het verhaal over de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de waterput in Samaria. Het verhaal dat vorige week centraal stond. In die ontmoeting werd de versteende houding tussen Joden en Samaritanen die vanuit de geschiedenis meekwam, langzaam doorbroken.

De ontmoeting begon vanuit verharding en groeide toe naar openheid en echt contact. De leerlingen waren hier niet bij. Ze zien het nog niet. Ze keren terug naar de waterput waar ze Jezus hadden achtergelaten. En zien vooral hoe er bij de Samaritanen nog heel wat moet gebeuren voordat die het heil van God zien; voordat ze samen op een zelfde manier in God geloven.

Want, het eerste wat we na de ontmoeting met de Samaritaanse over de leerlingen horen, is dat zij verbaasd zijn dat Jezus met een vrouw staat te praten. Ze hebben dus al die tijd de woorden van Jezus wel gehoord over leven in het licht en het levende water en het voedsel dat God geeft.

Maar het dringt nog niet echt door wat dat dan betekent voor hoe je met elkaar omgaat. Want, zij zien hoe het normaal gesproken gaat. Normaal gesproken spreekt een rabbi, een vrome rabbi, niet met een buitenlandse vrouw - die zich niet aan dezelfde reinheidswetten houdt en die bovendien ook nog alleen is zonder man. De wetten van de cultuur (van die tijd) zeggen, dat contact tussen een rabbi en een Samaritaanse ongebruikelijk is. En het dringt dan niet automatisch door, dat als Jezus zijn woord houdt, Hij zich dan dus heel anders opstelt.

Dat de belofte van Gods bevrijding waarvan Jezus spreekt, ook gevolgen heeft voor het dagelijks leven vandaag. Dat heeft voor de leerlingen verheldering nodig. En dit gesprek tussen Jezus en de leerlingen – is er om die opheldering te kunnen geven. En dat doet Jezus met die woorden en beelden van de oogst.

Als Jezus over de velden kijkt, dan ziet hij dat het al tijd is om te oogsten. Hij ziet dat het tijd is om blij te zijn met wat zich al aftekent van Gods. De toekomst van God is al begonnen te werken. De ontmoeting tussen de Samaritaanse vrouw en Jezus had niet alleen effect op haar. Het was geen incident. De mensen in Samaria gingen door het getuigenis van de vrouw in Jezus geloven.

En toen ze Jezus vervolgens zelf hoorden spreken, hoorden ze daarin zoveel bevrijding en inspiratie, dat ze Hem gingen zien als een redder van de wereld.

En dat is de grote lijn die hier klinkt en in heel Jezus' optreden: dat God door zijn Zoon mensen dichtbij zijn nieuwe wereld, bij het ware leven brengt waar mensen goed zijn voor elkaar.

De Samaritanen zijn nu een voorbeeld van hoe iedereen positief geraakt kan worden door de boodschap die Jezus brengt. En hoe daardoor een wereld gaat groeien waarvan we willen geloven dat die in de toekomst zal aanbreken.

Bij de waterput is duidelijk geworden hoe het in de toekomst van God zal zijn: dat mensen elkaar in openheid kunnen ontmoeten zonder elkaar te beoordelen/veroordelen. Zo stelt Jezus zich op.

Vanuit de vrolijke tijd dat we samen zijn, zaaiers en maaiers, op hetzelfde feest. En we worden allemaal voor dat feest uitgenodigd. Niet op grond van culturele achtergrond, man of vrouw zijn, deugdzaamheid of religieuze overtuigingen. We hoeven niet door een selectie heen te komen. Want er is bij de liefdevolle God geen uitsluiting van wie dan ook.

Dat is wat Jezus zijn leerlingen opdraagt: Stel je open voor ontmoetingen met wie dan ook. Handel naar de toekomst waarin je gelooft.

Want die toekomst is al begonnen. Dat ook wij in die toekomst zullen blijven geloven.....

Kome wat komt

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger